RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Första Kammaren. N:o 23.

Onsdagen den 16 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 33, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Borås jernvägsaktiebolag att af bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor m. m.; samt

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrarne inom Hallands och Kristianstads län.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 9 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 6 och 10 a.

Vid föredragning af bankoutskottets nedannämnda, sistlidne dag bordlagda memorial:

n:o 10, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om eftergift af landtbrukaren C. M. Bergmans i Yllestad Bakersgård betalningsskyldighet för ett från riksbanken utlemnadt lån;

n:o 11, angående afskrifning ur riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar; samt

n:o 12, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Kalmar räkenskaper af tre stycken fordringsposter,

godkändes den föreslagna omröstningspropositionen äfvensom hvad utskottet i öfrigt hemstält och föreslagit.

Vid föredragning af lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 40, i anledning af väckt motion om ändring i 57 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemstält.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 41.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att detta utlåtande skulle sålunda företagas till afgörande, att först föredroges paragrafvis utskottets förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen samt derefter utskottets i utlåtandet afgifna hemställan.

Utskottets förslag till ändrad lydelse af § 53 regeringsformen.

Herr Törnebladh: Kärnpunkten af utskottets bevisföring finnes i hvad som står i slutet af 7:de och början af 8:de sidan, der det heter: »Då de tillfälliga utskotten således ej kunna anses hafva uppfylt de förväntningar, som lagstiftaren fäst vid dessamma, och då ett inrättande i dessas ställe af ett ständigt utskott, motsvarande det gamla allmänna besvärs- och ekonomiutskottet, ej kan autagas medföra några nya olägenheter, men väl stora fördelar, anser utskottet att man ej bör tveka att genom antagande af motionärens förslag i ifrågavarande afseende återgå till den form för ärendenas förberedande behandling, som en lång erfarenhet visat vara till gagn för riksdagsarbetet.» Det torde då vara skäl undesöka *förhållandena i afseende på den ändring, som vidtogs 1865*, vidare huruvida utskottets bevisning i afseende på *olägenheterna, som det nuvarande tillståndet skulle hafva medfört*, håller streck; derefter att mot dessa olägenheter, förmenta eller verkliga, väga *de fördelar, systemet kan innefatta*, och slutligen söka att, så godt sig göra låter, efterse, huru vida icke *den föreslagna förändringen* under nuvarande förhållanden *kan medföra väsentliga olägenheter dels i sakligt, dels i formelt hänseende.*

Jag tillåter mig då erinra att den förändring, som 1865 vidtogs i afseende på allmänna besvärs- och ekonomiutskottet, redan i förslagen af 1841 och 1848 hade blifvit upptagen, och att förändringen vid den stora representationsreformen i allmänhet tyckes hafva mött mycket få anmärkningar och ringa motstånd. Detta låter lätt förklara sig deraf, att vid granskningen af det stora principiella förslaget, såsom också förhandlingarne i utskottet och riksdagen bära vittne om, man hufvudsakligen sysselsatte sig med de stora grunderna och lemnade åt framtiden att stadga erfarenheten om detaljbestämmelserna. Så har väl skett i detta fall och i de flesta andra frågor af mera detaljerad beskaffenhet. Det förekom under de stora debatterna, så vidt jag funnit, egentligen blott ett enda i förbigående fäldt yttrande, som erinrat, att möjligen vissa olägenheter kunde vara förenade med afskaffandet af den gamla inrättningen och införandet i dess ställe af en ny. Vidare hade i en af de många broschyrer, som den tiden utkommo, framkastats tanken, att det vore skadligt att borttaga det

allmänna besvärs- och ekonomiutskottet, så mycket mer som, enligt hvad der hette, »erfarenheten är ganska stadgad derom, att dithörande frågor utgjort den betydligare delen af riksdagsärendena.» Redan detta visar, att författarens anmärkning icke är af synnerlig betydelse, och då dertill kommer att författaren ifrågasätter, huru vida lagutskottet borde bibehållas såsom ständigt utskott, lärer hans anmärkning i fråga om ekonomiutskottet icke anses vara förtjent af synnerlig uppmärksamhet.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Större uppmärksamhet fäster sig vid reservanternas i fråga om konstitutionsutskottets utlåtande i detta fall afgifna yttrande. Reservanterna säga nemligen på följande sätt: »motionsrätten just i de frågor, der den hitintills mest begagnats, kommer att stå öppen under hela riksdagen, och för hvarje sådan fråga skall tillfälligt utskott tillsättas, så framt någondera kammaren sådant beslutar. Inflytandet häraf på riksdagens gång är visserligen svårt att på förhand beräkna, men sannolikt synes, att de många och kanske långa diskussioner, som blifva en följd af olika åsigter om en motions behörighet att af tillfälligt utskott behandlas, äfvensom de ständigt återkommande valen till sådana utskott skola i icke ringa mån bidraga till riksdagens förlängning, och således de afsedda fördelarne af ekonomiutskottets försvinnande icke uppvägas af de dermed förenade olägenheterna.» Nu torde det vara temligen klart för kammarens ledamöter, att de sålunda förespeglade olägenheterna och farorna i sjelfva verket icke inträffat. »De många valen» hafva icke bidragit till att förlänga riksdagen, icke heller torde skiljaktiga åsigter, hvart en motion rätteligen bör remitteras, hafva medverkat till sådant resultat, om ock erkännas måste, att i vissa fall tvifvelsmål derom, liksom ofta i sådana fall kunnat hysas. Men hvad i detta utlåtande, som är rigtadt mot ekonomiutskottets afskaffande och der skälen hufvudsakligen äro grundade på befarade framtida olägenheter, som *icke* inträffat, väcker uppmärksamhet är, att *olägenheterna* af ekonomiutskottet erkännas. Det är således påtagligt, att med ekonomiutskottet varit förenade vissa olägenheter, och dessa torde hufvudsakligen hafva bestått deri, att detta utskott var, hvad man i dagligt tal kallar en »sump», hvari många olikartade ärenden kastades, hvilket åter föranledde svårigheter vid behandlingen.

Nu har deremot utskottet på sid. 6 i föreliggande betänkande hufvudsakligen utlåtit sig så, att utskottet försökt angifva de olägenheter, som kunna anses vara förenade med den nu snart 25-åriga inrättningen af tillfälliga utskott. I fråga härom framhåller utskottet särskildt, att erfarenheten ej talat för lämpligheten af den vidtagna förändringen, utan för de fasta utskotten. Detta är nu egentligen ett lofprisande eller erkännande af hvad som egde rum före 1867, men det utgör icke en kritik af de efter 1867 rådande förhållandena, så vida man icke antager att kritiken ligger i den antydda motsatsen mellan de fasta och de tillfälliga utskottens sätt att för närvarande operera. Nu skall jag mycket gerna erkänna, att om meningen vid representationsreformens genomförande 1865 var, att ett tillfälligt utskott skulle tillsättas för *hvarje* särskild fråga, som ju också af nämnda reforms förnämste målsman i ett yttrande, afgifvet 1880 i Första

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Kammaren, antydes, så har denna afsigt icke blifvit realiserad, utan det har tillgått så, att utskott tillsatts, visserligen flera, men hvart och ett i allmänhet behandlande flera olika ärenden, hvilket också gifvit anledning till en jemförelse mellan dessa utskott och afdelningarne inom det gamla ekonomiutskottet. Det är dock en icke obetydlig skilnad i detta afseende, såsom jag längre fram skall med siffror visa.

Utskottet säger vidare, att *sammanjemkning* af olika beslut är svårare och långsammare att åstadkomma i afseende på frågor, som blifvit hänvisade till tillfälligt utskott. Nu förhåller det sig i många fall, så vida jag icke allt för mycket misstager mig, så, att frågor som behandlas af tillfälliga utskott i allmänhet icke fordra ett så snabbt och direkt afgörande, som frågor, behandlade af ständiga utskott. Åtminstone är det särskildt fallet med de statsutskottet tillhörande ärendena, likasom ock med bevillningsutskottsfrågor och väl äfven i några fall med lagärenden, att de skola afgöras utan vidare uppskof. Det är således gifvet, att om också sammanjemkning icke kan åstadkommas vid den riksdag, då fråga i endera kammaren blifvit väckt, och till tillfälligt utskott hänvisad, detta icke behöfver innebära någon synnerlig våda, helst förhållanden äro olika nu mot i riksståndens tid. Riksdagarne äro nemligen årliga, så att petitioner och önskningsmål, som blifvit framstälda, lätt kunna återkomma till en följande riksdag, då den allmänna meningen är mognare och måhända mera gynsam för den föreslagna åtgärden än den möjligen skulle kunna blifva i händelse af en brådstörtad sammanjemkning i ett fast utskott. Återkommer förslaget icke, har det kanske härigenom visat sig, att frågan icke är mogen på långt när ännu. Att åstadkomma skrifvelseförslag till regeringen är i många fall icke svårt, jag tror snarare, att erfarenheten åtskilliga gånger gifvit vid handen, att man slösat med skrifvelseförslag mer än nödigt kunnat vara, ty det har åtminstone en gång, om icke flere, inträffat att när den genom skrifvelseförslaget antydda åtgärden föreslagits af regeringen, Riksdagen icke funnit förslaget tillfredsställande En noggrann, allsidig och icke allt för snabb pröfning torde således icke innebära någon synnerlig olägenhet för Riksdagen.

Att man åter understundom bundit vid ett skrifvelseförslag frågan om ett *anslag* har visserligen förekommit och anföres af utskottet såsom ett sätt att så att säga kringgå stadgandet om tillfälliga utskott, men jag är icke fullkomligt öfvertygad att denna praxis, om den några gånger förekommit, helt och hållet skall upphöra efter införandet af ett fast ekonomiutskott, ty, såsom kammarens ledamöter väl känna, har bindandet af ett anslag vid något annat förslag också ett annat syfte, nemligen att i värsta fall åstadkomma en gemensam votering, och det syftet lärer komma att qvarstå, äfven efter införandet af ett ekonomiutskott.

Att svårigheter förekomma i fråga om att skilja mellan de utskott, till hvilka en motion skall remitteras, har jag redan erkänt och vill ytterligare erkänna, men sådana svårigheter hafva, enligt hvad som intygats vid behandlingen af ärendet, förut också förekommit under ståndsriksdagarnes tid. Det var ofta ganska tvifvelaktigt, huru vida en motion skulle remitteras till lagutskottet eller

allmänna ekonomi- och besvärsutskottet, och det ligger i sakens natur att sådana svårigheter, om de ock förminskas, dock ingalunda skola helt och hållet upphöra genom de tillfälliga utskottens afskaffande, och jag är i tillfälle att snart nog i det fallet citera ett yttrande af vår riksdagsordnings upphofsman, hvilket kanske kan inverka på uppfattningen af saken.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Slutligen säger utskottet: »den olika erfarenhet, som inom kamrarne finnes, får på detta sätt redan från början af ett ärendes beredning göra sig gällande, och derigenom att beredningen sker under inflytande af kännedomen af den olika stämningen inom de särskilda kamrarne, kan nödig sammanjemkning af åsigter lättare ske.» Jag föreställer mig, att kännedom om den *verkliga* stämningen, icke den för ögonblicket åstadkomma, *exalterade* stämningen, lättare vinnes genom att taga kännedom om den diskussion, som i kammaren egt rum, och den som har tillgång icke blott till utskottets betänkande och de dervid stundom fogade reservationerna utan äfven till diskussioner i kammaren och dess resultat vid möjligen företagen votering, kan på det sättet otvifvelaktigt få en mycket säkrare kännedom om stämningen i medkammaren, än som skulle kunna vinnas, då ärendet behandlas på samma gång i båda kamrarne och det sedermera återkommer till utskottet utan någon medföljande redogörelse för diskussionen och således utan att utskottet deråt kan egna tillräcklig uppmärksamhet.

Det kan för öfrigt just i afseende på denna »stämning» vara nyttigt, och härvid kommer jag till fördelarne af det nuvarande tillståndet, *att icke från början kammare ställes mot kammare*, utan att den föreliggande motionen behandlas inom ett utskott, som blifvit af kammaren i allmänhet tillsatt utan politiskt syfte och fullkomligt lidelsefritt samt, hvad det både bör och alldeles oafvisligt af erfarenheten intygas vara fallet, sammansatt till icke obetydlig del af både majoritet och minoritet, för att icke tala derom, att minoriteten understundom deri kan hafva fått ett starkare uttryck. Det händer att den, som röstar på den ena sidan om bordet, känner sig bunden att rösta på ett visst sätt, just derför att han sitter på den sidan om bordet, men så är icke förhållandet i fråga om de tillfälliga utskotten, utan der dryftas saken, såsom den är i och för sig, utan afseende på den ena kammarens representanters ställning gent emot den andra. Redan detta visar att, så vida nu ekonomiutskottet åter införes, man derigenom lätt äfven i vissa frågor inför ett politiskt element, som nu i allmänhet icke finnes i de tillfälliga utskotten. Erfarenheten talar tydligen derom, att vid tillsättningen af de fasta utskotten den politiska partiställningen gör sig gällande; och det kan svårligen vara annorlunda. Det må möjligen beklagas, men man får erkänna att så i allmänhet måste blifva förhållandet.

Vidare tillåter jag mig anmärka att, såsom de nuvarande förhållandena äro beskaffade, det är lättare att inom de tillfälliga utskotten åstadkomma tillräcklig *sakkännedom* i de särskilda frågorna. Det är visserligen sant, att ett tillfälligt utskott har åtskilliga frågor att behandla, men dels äro dessa icke så många, dels är det ingenting som hindrar, att, då en vigtig fråga från medkammaren inkom-

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten.
(Forts.)

mer, ett tillfälligt utskott just för denna tillsättes; så torde hafva skett mer än en gång, jag vet åtminstone, att sådant förekommit i denna kammare. Men samma personer med fackkunskaper, sakkännedom och riksdagserfarenhet, hvilkas biträde och verksamhet kunna påräknas för de tillfälliga utskotten, kunna visserligen icke från riksdagens början påräknas för ett ekonomiutskott, som måste arbeta ständigt under hela riksdagen, och om man genomgår namnen på dem som suttit såsom ordförande i Första och Andra Kammarens tillfälliga utskott, skall en hvar af herrarne erkänna, att dessa personer skulle vi i allmänhet icke lyckats få in i ett ekonomiutskott. Att det lyckats att få dem att ingå i tillfälliga utskott beror väl derpå, att uppdraget varit jemförelsevis af ringa omfattning och provisoriskt eller rört frågor, för hvilka de varit intresserade och med hvilka de kunnat sysselsätta sig efter tycke och smak. Så blefve deremot icke fallet med de trägna och olikartade göromålen inom ett ständigt utskott, der plena och sammanträden på afdelningar oupphörligt komme att upptaga tiden.

Den *gemensamma öfverläggning*, som eger rum i ett ständigt utskott, motväges, såsom jag redan har antydt, mer än tillräckligt deraf, att öfverläggning redan förekommit i medkammaren och i allmänhet tagit form i tryckta diskussioner, för att icke tala derom att dessa redan från början blifvit i tidningarna offentliggjorda. Dertill kommer, att *omogna förslag*, och sådana finnas ju alltid — jag tror icke, att jag behöfver vädja till kammarens erfarenhet derom, att äfven till de ständiga utskottens behandling inkomma åtskilliga omogna förslag; de äro oskiljaktiga från motionsrätten — kunna lätt *sofras bort* genom behandling i den kammare, som först får dem om hand, så att de icke komma längre än dit. Den behandling, som egnats dem särskildt i den kammare, der de flesta motioner väckas, har icke alltid varit mild, utan under stundom ganska hårdhändt, och den af utskottet gjorda hemställan, som slutat med den vanliga klämmen, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd, har i många fall godkänts, hvarigenom besvär besparats medkammaren. Jag tror till och med att liknande fall här hafva inträffat.

Om således det nuvarande har vissa fördelar, hvarför man måste vara betänksam med att afskaffa detsamma, så torde dock *olägenheterna af det nya*, som skulle införas, väga ännu tyngre i vågskålen. Till sådana olägenheter räknar jag den af mig redan antydda *svårigheten att få personer*, på en gång villiga och skickliga att vara ordförande eller ledamöter i ett ekonomiutskott, hvars verksamhet blefve så mångsidig och olikartad. De fasta utskotten upptaga från Första Kammaren 48 ledamöter och 34 suppleanter, oberäknadt de mera tillfälliga suppleanter, hvarmed lagutskottet vid denna riksdag blifvit förstärkt. Vid denna riksdag hafva de två särskilda utskotten upptagit 14 ordinarie ledamöter och 9 suppleanter. Det torde då vara lätt att beräkna, huru många af kammarens — för öfrigt i många fall af andra göromål hårdt upptagna — ledamöter sedermera återstå till ekonomiutskottet. Man kan säga, att många suppleanter för de andra utskotten äro i den ställningen, att de kunna användas, och det må vara rigtigt, men i samma stund upphäfves den fördel,

man förr ansett kunna vinnas genom ekonomiutskottet, men som nu beredes i och genom suppleantskapet i de ständiga utskotten. Denna fördel, länge tillgodogjord inom Andra Kammaren, har, efter hvad jag tror mig veta, allt mer börjat begagnas äfven i denna kammare. Den består deri, att suppleanterna inom utskotten pläga flitigt bevista dessas förhandlingar och sålunda genom att följa hvarje ärendes behandling inom utskotten icke blott förbereda sig att i händelse af tillfälligt förfall inträda, utan ock skaffa sig ett tillfälle att allt mer utbilda sig eller så att säga uppfostras i och för riksdagsmannakallet. Det blefve således ganska svårt att i Första Kammaren få ett tillräckligt antal fullt kompetenta personer, som, på samma gång de äro dugliga, också vore villiga att sitta i ekonomiutskottet.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Om jag vidare jemför *antalet af de mål*, som handlagts af de tillfälliga utskotten, med samma antal i det gamla ekonomiutskottet, tror jag kammarens ledamöter skola gifva mig fullkomligt rätt derutinnan, att det är mycket lättare att få tillräckligt antal och passande ledamöter i dessa nuvarande utskott, äfven om man räknar dem alla tillsammans. På 23 år från 1867 till och med 1889 — jag räknar icke med 1890 — hafva Första Kammarens tillfälliga utskott tillsammans afgifvit 336 utlåtanden och memorial, eller ungefär 15 för hvarje riksdag, under det Andra Kammarens tillfälliga utskott under samma tid afgifvit tillsammans 692 utlåtanden, betänkanden och memorial eller ungefär 30 för hvarje riksdag. Redan detta ådagalägger, att de tillfälliga utskotten i Andra Kammaren hafva en mera besvärlig uppgift sig förelagd än samma utskott i Första Kammaren, och om samma motioner skulle behandlas af ständigt utskott, skulle på Första Kammarens ledamöter falla en mycket drygare anpart i tungan, till och med drygare än den andel, som för närvarande tillkommer ordförandena och referenterna i utskotten. Denna anpart skulle för öfrigt utan svårighet kunna underlättas, om man införde kanslibiträde, en sak hvarför grundlagsändring icke torde vara behöflig, men om så skulle behöfvas, kan den åstadkommas under lättare former. Jag vill icke härmed förorda något sådant, men om man skulle anse saken behöflig, går det naturligtvis beqvämare för sig på detta sätt än genom att förändra grundlagen så, som nu föreslagits.

Jag skall vidare nämna ett par andra siffror. Det högsta antal utlåtanden, som afgifvits af Andra Kammarens samtliga tillfälliga utskott, utgör 48 — det var år 1869, under det de för Första Kammaren utgöra högst 23. Äfven dessa siffror stämma temligen och visa huru olika saken gestaltar sig inom de båda kamrarne. Men jag ber att få erinra, att när 48 utlåtanden afgåfvos af Andra Kammarens tillfälliga utskott, hade Andra Kammaren 6 sådana utskott; för närvarande utgöra de 4, ett antal som synes mig i allmänhet fullkomligt tillräckligt. Första Kammarens tillfälliga utskott äro för närvarande 3 och hafva äfven varit 2 eller till och med 1, hvilket dock ej afgaf mer än 7 utlåtanden. Ett medeltal af 7 à 8 — möjligen 9 — utlåtanden för hvart utskott synes icke vara för betungande, i synnerhet då man betänker, att under ståndsriksdagen 1859—1860 besvärs- och ekonomiutskottets utlåtanden gingo till öfver 200, Under sista ståndsriksdagen uppgingo de till 96, men under den

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

mellanliggande riksdagen och en riksdag förut till omkring 130. Det är lätt att inse, att, om också de olika förhållandena under ståndsriksdagarne framkallade ett större antal motioner, ingen säkerhet finnes, att det skulle blifva mindre besvärligt, om den föreslagna förändringen antoges, helst äfven halfva antalet under en tid af 4 månader kommer att kännas tungt nog.

Att *utredningen nu* blir ganska *god* och *sakrik*, tror jag icke att någon skall kunna förneka. Derpå tyder en mängd af de utlåtanden, som afgifvits under dessa 23 år; och att den bör hafva varit det, derför borga namnen på åtskilliga ordförande i de tillfälliga utskotten. Jag skall taga mig friheten anföra namnen på några personer från Första Kammaren, som nu icke tillhöra kammaren, framför alla riksmarskalken grefve G. A. Sparre samt herrar F. F. Carlson, Thyselius, Fröman och friherre G. Tamm. Jag anser mig icke böra nämna några nuvarande kammarledamöter; annars skulle jag kunna fullständiga antalet med många högt aktade namn.

Att äfven inom Andra Kammaren det funnits många utskottsordförande, som varit fullt vuxna värfvet och förmått egna — med eller utan biträde af andra ledamöter — tillbörlig uppmärksamhet åt utredande af ärendena torde vara tillräckligt bevisadt, bland annat af namnen Hammarskjöld, Carl Johan Berg och Sjöberg, för att icke räkna andra af äfven nuvarande ledamöter i denna kammare, hvilka suttit i eller ledt förhandlingarna i dessa utskott.

Jag kommer nu till en, såsom mig synes, särdeles svag punkt i utskottets betänkande och som är egnad att framhålla de möjliga *olägenheterna af det nya systemet* i bjert dager. Utskottet säger nemligen: »Äfven kunde, om det föreslagna utskottet inrättades, ett ärende i många fall derigenom erhålla lämplig beredning, att detta utskott kunde sammanträda med annat utskott till gemensam öfverläggning». Jag tillåter mig i detta fall vädja till kammarens ledamöter och särskildt utskottsordförandena, huru vida icke systemet af sammansatta utskott hör till det svåraste inom riksdagsmaskineriet. Skulle detta system nu än vidare utsträckas genom sammanträden med ekonomiutskottet, hvilket naturligtvis genom den nära beröring, detta utskott i följd af ärendenas natur måste få, framför allt med lagutskottet, mer än en gång måste påkalla gemensamt sammanträde med deputerade från lagutskottet, är jag fullkomligt öfvertygad, att lagutskottet och dess ordförande — den nuvarande, liksom de blifvande — skulle känna sig föga tacksamma för den åstadkomna förändringen och för ökandet af lagutskottets bestyr på samma gång som ekonomiutskottets, utan att man bestämdt kunde derigenom garantera säkrare behandling af ärendena.

Då härtill lägges, att utskottet ansett sig kunna och böra bibehålla *den utsträckta motionstiden* äfven för förslag, som skulle tillhöra det fasta ekonomiutskottet, blifva svårigheterna ännu större. Man kan nemligen tänka sig, att i slutet af april eller början af maj en motion väckes, hvilken föranleder sammanträde af sammansatt utskott, under det att för närvarande de fasta utskotten äro fritagna från *sådana* sammanträden — i det nemligen motioner, som väckas under riksdagens lopp, i regeln tillhöra konstitutionsutskottet eller

tillfälligt utskott — och det är lätt att inse, hurusom dylika sammanträden, som under ståndsriksdagarne kunde lättare åstadkommas, derigenom att riksdagarne varade *så lång tid*, skulle framför allt bidraga till att förlänga riksdagarne. Jag vågar tro, att hvarken Första eller Andra Kammaren har någon synnerlig ifver för att få riksdagarne förlängda, derför att inom den föresatta tiden en eller annan skrifvelse till Kongl. Maj:t icke hunnit beslutas, hvilken annars kunnat ligga till sig och mogna till nästa riksdag. Att också meningarne angående *utskottets befogenhet*, likasom rörande den utsträckta motionstiden voro delade, framgår af frågans behandling vid 1880 års riksdag, då samma stadgande icke var föreslaget. Tvärt om, motionstiden var begränsad för sådana ämnen, som skulle tillhöra ekonomiutskottet, och för öfrigt var sjelfva utskottets befogenhet formulerad på annat sätt än nu är föreslaget. Den var då formulerad helt och hållet negativt eller inskränkt till sådana ämnen, som icke skulle tillhöra annat utskotts behandling. Derigenom hade man öfvergifvit den gamla granden för riksdagsordningen före 1867, den grunden att Riksdagen kunde afgöra, om en motion skulle hänvisas till ekonomiutskottet eller till annat fast utskott, och det är för öfrigt lätt insedt, att frågan om ekonomiutskottets befogenhet, sådan den nu formulerats, kan föranleda stora stridigheter, särskildt med afseende på det sväfvande uttrycket *grunderna för allmänna inrättningar*.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Att detta också varit föremål för mycken tveksamhet framgår af följande yttrande, afgifvet vid 1880 års riksdag af friherre de Geer. Denne framhåller bland annat förmånen af ett stadgande så beskaffadt, »att derest fråga väcktes, som icke tillhör något af de ständiga utskottens behandling, men är af beskaffenhet att utskotts yttrande deröfver erfordras, sådan fråga skulle hänvisas antingen till ekonomiutskottet eller till något af de öfriga förut tillsatta utskotten. Man skulle derigenom kunna vinna det ändamål, som nu åtminstone i denna kammare ansetts icke kunna uppnås, att nemligen de frågor, der det icke är afsedt, att Riksdagen skall för sin del fatta något beslut, men som likväl hafva sammanhanhang med de ständiga utskottens verksamhet, såsom t. ex. hemställningar i lag- eller grundlagsfrågor, och till och med anslagsfrågor, skulle kunna hänvisas till det ständiga utskott, som har att handlägga likartade ärenden och der mest sakkunskap i dessa frågor kan finnas.» Då en person, som har sådan erfarenhet om ärendena och som särskildt var gynsamt stämd för ekonomiutskottet, dock ansåg sig böra framställa den nu angifna möjligheten för Riksdagen såsom ett önskningsmål, som icke skulle vunnits med det då varande förslaget, torde man böra betänka sig, innan man slår in på en ny väg, hvars fördelar äro problematiska, men med hvilka vissa olägenheter gifvet äro förenade, och hvars företräden framför det nuvarande — om några sådana finnas — torde hafva betydligt öfverskattats, på samma gång som olägenheterna af det nu varande för deras del öfverdrifvits. Jag får derför på nu anförda skäl yrka afslag å konstitutionsutskottets förevarande betänkande.

Herr Stråle: Jag är i viss mån redan förekommen af den förste talaren och delar med honom den åsigten, att det icke är önskvärdt

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

att åter upplifva det gamla besvärs- och ekonomiutskottet, som utdömdes med 1865 års riksdagsordning.

Bland de skäl, som utskottet anfört till stöd för sitt förslag, är den omständigheten att »ej ringa olägenhet uppkommit deraf, att med afseende å ärendenas beredning två olika system tillämpas, så att vissa frågor skola hänvisas till ständigt, andra till tillfälligt utskott.» Det har visserligen inträffat under det nya representationsskicket, att likartade motioner blifvit väckta i begge kamrarne och af den ena kammaren hänvisade till ordinarie och af den andra till tillfälligt utskott. Följden häraf har naturligtvis blifvit den, att det ständiga utskottets utlåtande blifvit af Riksdagen slutbehandladt och att allt tillgörande af det tillfälliga utskottet förfallit.

I det hänseendet har således icke någon olägenhet inträffat.

Men en och annan gång har det ock inträffat, att i ena kammaren väckts motion om en skrifvelse till Kongl. Maj:t i en lagfråga. Motionen har remitterats till tillfälligt utskott, som afgifvit tillstyrkande utlåtande, hvilket antagits af kammaren. När förslaget sedermera kommit till medkammaren, har den ansett, att frågan bort behandlas af lagutskottet, och af detta principiella skäl afslagit densamma. Man kan kalla detta en olägenhet, om man så vill, men icke är den af någon betydenhet, och anledning till konflikt kamrarne emellan har genom den ena kammarens afslag af sig sjelft förfallit. Dessutom kan den olika uppfattningen kamrarne emellan lätt undvikas, om motionären formulerar sitt förslag paragrafvis, ty i denna händelse lärer remiss ovilkorligen komma att ske till lagutskottet. Månne dock icke större anledning till konflikt kamrarne emellan kan komma att uppstå genom antagandet af det föreliggande förslaget. En motion väckes i den ena kammaren och remitteras till det nya ekonomiutskottet, hvars omfattande befogenhet lyder så: »att meddela utlåtande öfver de från kamrarne hänvisade frågor, som angå lagar och författningar om rikets allmänna hushållning eller grunderna för allmänna inrättningar af alla slag, eller hvilka eljest äro af beskaffenhet att böra af något Riksdagens utskott behandlas, men icke tillhöra annat här ofvan nämndt utskott».

Fråga uppstår emellertid inom utskottet, huru vida motionen bör behandlas der eller af t. ex. lagutskottet, och pluraliteten delar den senare meningen. Motionen återlemnas nu till kamrarne, hvilka i fråga om remissen stanna i olika beslut. Konflikten kamrarne emellan skall då slitas af konstitutionsutskottet. Såsom jag nyss anförde, är ekonomiutskottets befogenhet mycket omfattande; och som en viss benägenhet allt mera visar sig att söka hänföra många hithörande ärenden till behandling enligt 87 § regeringsformen, föreställer jag mig, att anledning till olika meningar icke kommer att saknas och att konflikter kamrarne emellan lättare kunna inträffa.

En annan betänklig olägenhet synes mig vara förtjent af uppmärksamhet. Det har nemligen inträffat, att i ena kammaren väckts förslag i en mycket vidlyftig fråga, och efter behandling af tillfälligt utskott föranledt positivt beslut af kammaren, hvarefter förslaget i riksdagens senaste dagar kommit till medkammaren, som naturligtvis remitterat ärendet till sitt tillfälliga utskott, der någon handläggning icke

medhunnits, hvadan frågan förfallit. Månne, i händelse det gemensamma ekonomiutskottet behandlat frågan och förslaget i riksdagens sista timma kommit till kammarne, ärendet ansetts kunna så lättvindigt förfalla? eller skulle Riksdagen fortfara? Motionsrätten för remiss till ekonomiutskottet skulle utan inskränkning fortfara under hela riksdagen, och man kan tänka sig, att senare under riksdagens lopp en vidlyftig fråga remitteras till ekonomiutskottet, att handläggningen der tager tid samt att betänkandet sent inkommer till kamrarne. Är det icke anledning att befara en förlängning af riksdagen. Dessutom, hvilken tidsvinst uppstår icke för närvarande derigenom, att många inom en kammare väckta motioner, öfver hvilka tillfälliga utskott afgifvit betänkanden, förfalla genom samma kammares beslut?

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Till stöd för utskottets förslag har åberopats, att frågornas handläggning af gemensamt utskott skulle kunna bidraga till en lycklig lösning; och det kan icke bestridas, att så är förhållandet, men äfven efter nu varande ordning är det icke omöjligt att vinna samma fördel. För den motionär, som verkligen intresserar sig för sin motion och som vill söka bereda framgång åt densamma, är det lätt att föranstalta om motionens väckande jemväl i medkammaren. Båda kamrarne tillsätta då tillfälligt utskott, och det har inträffat, att de båda tillfälliga utskotten sammanträdt, ehuru icke officielt, och rådgjort tillsammans.

Vidare tillåter jag mig åberopa det skäl, som af den föregående talaren anfördes, eller att det är större anledning att antaga, att man skall kunna finna sakkunniga ledamöter att sätta i ett tillfälligt än i det nya ekonomiutskottet, som skall väljas vid riksdagens början, då de hithörande motionerna icke äro kända. Nu väckes flertalet af dessa motioner i riksdagens början, och först sedan de ständiga utskotten blifvit tillsatta, bilda kamrarne sina tillfälliga utskott, hvarvid man antagligen väljer sakkunniga personer, som äro benägna att egna tid åt ett tillfälligt utskott, men skulle söka undandraga sig att emottaga plats i något ständigt, i allmänhet vida besvärligare utskott. Nya motioner väckas ofta under riksdagens lopp och nya tillfälliga utskott kunna då, om man så vill, tillsättas.

Den förste talaren visade mycket rigtigt, hvilka anledningar att befara förlängning af riksdagsförhandlingarna kunna uppkomma genom möjligheten att ekonomiutskottet måste sammanträda med något af de nuvarande ständiga utskotten. Riksdagen har redan 5 ordinarie utskott och vid denna riksdag två särskilda utskott. Kan det då vara skäl att skapa en så stor apparat som det nya utskottet med 32 ledamöter, med ett stort antal suppleanter; och hvilken betydlig omvexling af utskottsmedlemmar, kanske med skiljaktiga åsigter i voteringarne, kommer icke sannolikt att ega rum, så att utskottets pluralitet i en fråga går i en rigtning, i en annan likartad fråga i motsatt rigtning?

Då konstitutionsutskottets förslag efter mitt omdöme hvarken är högst nödigt eller nyttigt, anser jag mig böra instämma i den vid betänkandet fogade reservationen och yrkar för den skull afslag.

Herr von Strokirch: De anmärkningar, som blifvit gjorda mot konstitutionsutskottets framstälda förslag, innehålla, att bifall till

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

utskottets förslag skulle vara en i viss mån retrograd handling, i det att man ville återinföra hvad vid 1865 års riksdag förkastades, och att denna förkastelsedom öfver hvad utskottet föreslagit att återinföras blef fäld redan på 40 talet. Jag får emellertid i minnet återföra att, för att år 1865 vinna det stora målet, fingo alla detaljer i det hänseendet vika och att vid det stora tillfället, då representationsfrågan genomdrefs, icke kunde göras någon ändring i förslaget utan måste det i dess helhet antagas eller fälla. Deremot kan med goda skäl sägas, att ett bifall till utskottets förslag skulle godtgöra det beslut, som vid 1865 års riksdag i detta afseende fattades, ty jag är öfvertygad att, om man fått med noggrannhet granska 1865 års förslag i dess detaljer, så hade ekonomiutskottet fått vara vid lif. Jag anser, att det beslut, Riksdagen fattat, om införande af de tillfälliga utskotten, icke motsvarat sitt ändamål och hvilket, enligt mitt förmenande, ligger i institutionens beskaffenhet Då de tillfälliga utskotten inrättades, fingo kamrarne nemligen rätt sig beviljad att äfven utan remiss till utskott afslå en motion och tillika bestämdes med afseende å utskottens sammansättning och arbetsordningen för dem, att hvarje kammare skulle tillsätta sina tillfälliga utskott samt att ärendena skulle först af tillfälligt utskott inom den kammare, der motionerna väckas, beredas och medkammaren icke få del af andra tillfälliga utskotts betänkanden än sådana, som rörde frågor, hvilka ansågos vara förtjenta af framgång i den andra kammaren. Men i dessa bestämmelser ligger en allt för stor magt för majoriteten att undertrycka den enskilde riksdagsmannens rätt. Också har kammarens rätt i förevarande hänseende varit ganska litet i praxis tillämpad just af hänsyn till den enskilde riksdagsmannen och för att icke förtrycka minoritetens åsigt. På dessa grunder anser jag, att de tillfälliga utskottens införande varit ett vågadt och föga lämpligt försök.

För öfrigt har jag funnit och tror mig också kunna bevisa, att ärendenas beredning och behandling i allmänhet sker vida bättre genom ett gemensamt arbete i utskott från båda kamrarne.

Man har vidare sagt att man skulle få svårt att finna personer, som vore villiga och beredda att för hela riksdagen gå in i ett så beskaffadt nytt utskott som det föreslagna. Jag vill derpå svara att den, som åtagit sig att vara riksdagsman, har också skyldigheter att uppfylla, och jag anser att, den som blir insatt i ett sådant utskott, skall också arbeta der och icke undandraga sig uppdraget af beqvämlighetsskäl. Jag tror derför att man icke behöfver fästa sig vid den anmärkningen.

Den förste ärade talaren har åberopat en hel historik och statistik rörande de mål, som handlagts af de tillfälliga utskotten under samtliga riksmöten sedan 1865, och funnit att dessa varit i medeltal vid hvarje riksdag till antalet 15 från den ena och 45 från den andra kammaren, hvaremot det gamla ekonomiutskottet skulle handlagt många flera mål och ärenden. Häraf skulle följa, att, om föreslagna utskottet inrättades, riksdagarne skulle komma att förlängas. Jag vill då fästa uppmärksamheten derpå, att de gamla riksdagarne ofta räckte halftannat år eller mer, och det är då klart att det skulle blifva en ganska stor numerär, hvadan den nämnda omständigheten

icke kan utgöra ett bevis i afseende å det antal mål, som skulle tillhöra det nya ekonomiutskottet.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Man har vidare funnit olägenheter komma att uppstå deraf, att det föreslagna ekonomiutskottet skulle i vissa ärenden behöfva sammanträda med andra utskott, såsom t. ex. lagutskottet. Det är en särdeles god sak, enligt mitt förmenande, att så kan ske, och det skedde också förr med stor fördel. Jag vet icke att riksdagarne derigenom förlängdes. Tvärt om! De förkortades rätt mycket. Ärendena bereddes derigenom fortare, och de vunno betydligt i utredning. Derigenom vanns också att den ekonomiska lagstiftningen kunde gå i jemnbredd med civil- och annan lagstiftning. Man skulle verkligen med utskottets inrättande ernå många fördelar, som vore särdeles goda att återvinna.

Att det skulle blifva konflikter mellan kamrarne genom det nya utskottets inrättande, såsom den siste talaren förmenat, det tror jag icke, utan min tro är, att detta skulle blifva fallet mycket mindre än hvad nu är möjligt, af det skälet att, om motioner väckas i en kammare, som kunna vara rätt omfattande och goda, men genom majoriteten der förtryckas, så, om icke precis konflikt uppstår, anses det åtminstone ogrannlaga kamrarne emellan, att sådana frågor icke öfverlemnas till den andra kammarens behandling.

Man har också sagt att det är bättre, om ärendena först beredas i ena kammaren och sedan komma till den andra kammarens behandling, så att denna icke skulle behöfva handlägga andra ärenden än dem, som af den kammare, der frågorna väckts, ansett förtjenta af afseende. Det kan ju vara att detta kan innebära en tidsvinst, men den vinnes i större grad, om ärendena från början beredts gemensamt. Det har äfven utskottet ansett.

På grund af hvad jag nu yttrat, anser jag utskottets förslag komma att afhjelpa de fel, som ansetts förefinnas med afseende å de tillfälliga utskotten, och jag får derför förorda utskottets förslag.

Herr Bergius: Med det föreliggande förslaget har man icke afsett annat än åstadkommandet af en bättre form för att bereda sådana riksdagsärenden, som tillhöra de tillfälliga utskottens handläggning. Dessa utskott hafva, enligt min uppfattning, visat sig olämpliga särskildt deruti, att samarbete i desamma icke eger rum mellan ledamöter från de olika kamrarne, och att, om kamrarne stanna i olika beslut i fråga, som beredts af tillfälligt utskott, en sammanjemkning är mycket svår att verkställa. Det synes mig påtagligt, att af dessa skäl delegationer, sammansatta af ledamöter från båda kamrarne, skola ega företräde framför delegationer, sammansatta af ledamöter endast från den ena kammaren. Det är dessa synpunkter, som för mig varit bestämmande att biträda förslaget.

Såsom det nuvarande systemets fördelar har framhållits, att motion, som väckes i en kammare, kan af denna, utan remiss till utskott, afslås, och vidare att motioner, som icke bifallas i den kammare, der de väckas, icke behöfva behandlas i medkammaren, samt slutligen att man kan påräkna specielt sakkunniga personers medverkan för utredning af de frågor, som hänvisas till tillfälliga utskott.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Utvägen att utan remiss afslå motioner torde hafva blifvit ytterst sällan begagnad. Den omständigheten att vissa frågor, som nu behandlas endast af en kammare, enligt förslaget, skulle komma att behandlas af begge, kan icke medföra någon nämnvärd olägenhet; och efter hvad erfarenheten visat, tillsättas de tillfälliga utskotten icke så, att ledamöterna kunna anses specielt sakkunnige med afseende på de frågor, som der beredas, ty till samma utskott hänvisas frågor af den mest olikartade beskaffenhet. Man kan derför med full visshet antaga, att ett utskott, bestående af 32 ledamöter från begge kamrarna, skall representera lika mycken sakkunskap beträffande dithörande frågor som ett tillfälligt utskott, bestående af 7 eller 9 ledamöter eger, beträffande de frågor, som der handläggas.

Då denna fråga år 1880 var före, var det flera framstående talare i kammaren, som uttalade sig för förslaget, deribland sär kildt friherre De Geer. Jag skall be att få uppläsa några ord ur hans anförande. Han yttrade bland annat:

»Äfven jag måste för min del bekänna, att försöket att i den nuvarande riksdagsordningen införa så beskaffade utskott, som i de flesta andra länders representationer begagnas, nemligen utskott som bestå ensamt af ledamöter från den kammare, som tillsatt utskottet. icke till fullo motsvarat de förväntningar, som jag för min del fäst vid denna inrättning.»

Och vidare säger han:

»Ett annat skäl mot de tillfälliga utskotten tror jag är att söka deri, att det alltid är svårt att för frågornas beredning och behandling följa två olika system, så att vissa frågor hänvisas till ständigt och andra till tillfälligt utskott. Det vill synas, som om allmänna meningen arbetade till enhet i detta fall, och då jag icke tror, att det kan sättas i fråga, att de ständiga utskotten helt och hållet skulle upphöra, blir det en naturlig tanke att man i stället sätter i fråga, att de tillfälliga utskotten böra försvinna och en återgång ske till den enhet i detta fall, som i gamla riksdagsordningen var stadgad.»

Ja, det synes mig med skäl kunna frågas, om de tillfälliga utskotten äro en så förträfflig inrättning, som somliga synas anse. Hvarför utsträcker man då icke deras verksamhetsområde till behandling af alla sådana motioner, som icke stå i samband med kongl. propositioner? Om de tillfälliga utskotten äro lämpliga för beredning af ekonomiska och administrativa lagstiftningsfrågor, så borde de väl vara lika lämpliga för beredning af frågor rörande civillagstiftning och dylikt. Men man har icke sökt utsträcka deras verksamhet, antagligen derför att de icke visat sig vara någon lycklig form för ärendenas behandling utan snarare tvärt om.

Man har framstält anmärkningar mot det sätt, hvarpå det nya utskottets befogenhet blifvit bestämd enligt konstitutionsutskottets förslag. Jag vill erinra, att de tillfälliga utskottens befogenhet är så bestämd, att dit höra alla frågor, som icke tillhöra ständigt utskotts behandling, men äro af beskaffenhet att utskotts yttrande deröfver erfordras. Man ansåg emellertid i utskottet, att det icke var lämpligt att endast meddela negativa bestämmelser rörande ekonomiutskottets befogenhet, utan att först den positiva bestämmelsen borde

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de till fälliga utskotten. Forts.)

meddelas, att det skulle åligga ekonomiutskottet att »meddela utlå tande öfver de från kamrarne hänvisade frågor, som angå lagar och författningar om rikets allmänna hushållning eller grunderna för allmänna inrättningar af alla slag», men som denna bestämmelse icke ansågs tillräcklig, måste dertill fogas den supplerande bestämmelsen, att frågor, hvilka »eljest äro af beskaffenhet att böra af något Riksdagens utskott behandlas, men icke tillhöra annat här ofvan nämndt utskott» äfven skulle tillhöra ekonomiutskottets handläggning. För min del kan jag icke finna annat, än att dessa bestämmelser äro ganska tydliga, och jag tror icke att, om ekonomiutskottet införes, detta blir anledningen till någon större meningsskiljaktighet om, till hvilket utskott en fråga skall hänvisas, än som redan för närvarande kan yppas i det afseendet.

Det har här äfven talats om att det icke vore lämpligt, att ekonomiutskottet sammanträdde med annat utskott. Jag kan icke finna, hvarför det icke skulle vara lämpligt. På den tiden, då det gamla ekonomiutskottet fans, var det ganska vanligt, att lagutskottet och ekonomiutskottet sammanträdde. Så skedde vid behandlingen af grufstadgan. Jag kan icke finna annat än detta är en lämplig form för ärendenas beredning. Skulle det vara någon fråga, som tillhörde ekonomiutskottets handläggning, men ansåges erfordra en speciel sakkunskap, hvarpå tillgång icke funnes inom utskottet, så vore ju kamrarne oförhindrade att för en dylik frågas beredning tillsätta ett särskildt utskott, en form, som visat sig särdeles tillfredsställande. Det behöfver icke derför vara ett så synnerligen talrikt utskott. Är frågan af mindre omfattning, torde det vara lämpligt, att utskottet utgöres af ett färre antal ledamöter, än som nu vanligen är förhållandet med de särskilda utskotten.

På de skäl, jag nu anfört, anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Sundberg: Jag hade verkligen aldrig för min del trott, att den dag skulle komma, då man visade så mycket intresse, som nu, att döma af detta utskottets betänkande, tyckes vara fallet, för ett återupplifvande af det döda utskott, som fordom kallades allmänna besvärs- och ekonomiutskottet. När dödsdomen i december 1865 fäldes öfver detta utskott, förspordes icke, så vidt jag kan erinra mig, deröfver någon klagan, fastän man nog sörjde öfver mycket annat och kanske hade skäl att sörja öfver mycket annat, som genom det gamla representationssättet gick förloradt. Ekonomiutskottet hörde nemligen alldeles icke till de mera omhuldade institutionerna och man var den tiden, mine herrar, så litet böjd för att instämma i konstitutionsutskottets nu uttalade mening om den långa erfarenhet, som skulle hafva visat detta utskotts förträfflighet med hänsyn till riksdagsärendenas behandling, att man snarare kände sig böjd för att tänka alldeles tvärt om. Och man torde hafva haft skäl för en sådan böjelse.

Detta ekonomiutskott hade nemligen under sin omkring sextioåriga tillvaro mer och mer blifvit en stor reservoir, i hvilken man kastade allt möjligt, likt och olikt, stort och smått, de mest grannlaga

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

och vigtiga samhällsfrågor tillsammans med åtskilligt småplock, de mest obetydliga saker, som motionärerna icke ens ansågo sig böra besvära sig med att ordentligt motivera. Hvad utskottet under sådana förhållanden fick att göra är lätt att begripa. Det var både svårt och lätt, men den lätta beståndsdelen ansågs verkligen åtminstone tidtals så öfvervägande, att riksstånden voro vid valet af ledamöter i detta utskott vida mindre nogräknade med hänsyn till noggrann sakkunskap och erfarenhet än vid valet af ledamöter till de andra utskotten. Dermed vill jag visst icke hafva sagt att valet till ekonomiutskottet utföll dåligt, nej, långt derifrån! Tillgång på brukbara och dugliga krafter var inom de respektive stånden verkligen så stor, och man gjorde valen så utan hänsyn till politisk partifärg, att sammansättningen merändels blef ganska förträfflig. Men när de svåra sakerna förekommo till utredning, så saknade man ändå alltför mycket en nöjaktig specialkännedom, och utskottet var icke sällan i rätt stor förlägenhet. Att der en tillgång på verklig sakkunskap för ärendenas utredning förefans, denna icke alltid afgick med segern, det behöfver jag knappt säga. En mängd exempel på motsatsen skulle kunna uppvisas, men jag bryr mig icke om att uppvisa ett enda, ty det skulle i alla fall kanske ingenting bevisa, men säkert är emellertid, mine herrar, att ekonomiutskottets historia visst icke är så lysande, som konstitutionsutskottet här synes antaga, och lika säkert är att det var erfarenheten, just samma erfarenhet, som konstitutionsutskottet åberopar, som utdömde ekonomiutskottet, men inga teoretiska liebhaberier. Hvilken anledning har man väl då att tro på återuppväckandets stora magt? Ingen, mine herrar! Kammarvalen lemna ingen säkerhet för att det nyas lif får större varaktighet och styrka, än det gamla utskottets lif egde. Jag tror att, om man vill vara upprigtig, man från många synpunkter med hänsyn till dessa kammarval skulle kunna våga säga: Vestigia terrent! Jag tror derför att det är rådligast att lemna den ifrågasatta återuppväckelsen å sido, emedan jag för min del är öfvertygad derom, att man efter någon tids ny erfarenhet skulle komma att å nyo nödgas uttala den bekännelsen: Det hade varit bäst att låta den döde hvila i ro.

Nu nämner emellertid konstitutionsutskottet, att den nya anordningen med de tillfälliga utskotten visat sig onöjaktig. Må så vara! Jag vill derom icke tvista med konstitutionsutskottet; men hvarför icke söka upphjelpa denna institution på annat sätt än genom återupplifvande af något, som *också* visat sig vara onöjaktigt? Den tanke, som ligger till grund för den klandrade utskottsinstitutionen, är åtminstone efter min uppfattning en ganska sund tanke och om den lag, i hvilken den fått ett uttryck, slagit mindre väl ut, så torde felet kanske mera ligga i lagens tillämpning än i lagen sjelf. Hvarför, frågar jag exempelvis, skall man nödvändigt remittera hvarje fråga till tillfälligt utskott, äfven om hon är af den beskaffenhet, att i den kammare, der den väckes, icke den ringaste sympati för densamma finnes, och då lagen medgifver, att frågan kan utan remiss expedieras? Så skedde under de första riksdagarne inom den kammare, jag då hade den äran tillhöra, men det kom ur bruk. Man hade undseende

för hvarandra och regeln att remittera allt möjligt blef konstant. Så går det äfven till inom denna kammare Vidare må jag fråga, hvarför skall nödvändigtvis, då beslut i fråga, som varit under tillfälligt utskotts behandling, är fattadt i den ena kammaren och detta beslut underställes medkammaren, frågan der å nyo remitteras till tillfälligt utskott, tillsatt inom den kammaren, oaktadt utredningen på det första stället ofta är så fullständig att någon ny är komplett obehöflig? Sådant allt gör maskineriet ovigt och ovigare än behöfligt varit.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Jag skall emellertid akta mig för att upptaga kammarens tid med mina fattiga ord och sålunda icke heller med någon kritik öfver vare sig utskottets motivering eller dess positiva förslag. Meningen med hvad jag sagt har mindre varit någon förhoppning att kunna öfvertyga andra om rigtigheten af min åsigt än att få uttala den samma till protokollet, helst det torde vara sannolikt, att jag aldrig kommer att deltaga i denna frågas slutliga behandling.

I afseende på motiveringen för min åsigt hänvisar jag för öfrigt till reservantens i utskottet reservation, i hvilken jag rörande allt hufvudsakligt instämmer. Jag tillåter mig derför också att till slut citera hans ord såsom motiv för mitt yrkande och dessa ord äro:

»Då afskaffandet af de tillfälliga utskotten och återupplifvandet af ekonomiutskottet för behandling af de frågor, som nu tillhöra de förras handläggning, är egnadt snarare att öka än minska meningsstriderna angående frågan om till hvilket utskott en väckt fråga skall höra;

då ett ekonomiutskott genom den mängd olikartade frågor, som der sammanföras, ej erbjuder bättre garantier, snarare sämre utsigter för frågornas grundliga utredning, än tillfälliga utskott, på hvilka kammaren eger fria händer att fördela beredning af motioner, som förtjena afseende;

då ekonomiutskottets företräde mera hägrar i föreställningen än har sitt stöd i verkligheten, om kammaren gör sig till godo de fördelar, som innehållas i riksdagsordningens föreskrifter angående behandling af de ärenden, som tillhöra tillfälligt utskotts handläggning;

då den omständigheten, att man i praxis ej gjort sig till godo dessa fördelar, ej bör leda till grundlagens ändring, utan tillämpande af praxis efter den ledande tanke, som genomgår vår Riksdags arbetsordning;

då den nu föreslagna ändringen går ut på att afskära kammare två så vigtiga rättigheter som dem, kammare eger, nemligen att nedlägga en inom densamma väckt, opåkallad motion uti ifrågavarande ämnen och att medkammaren ej behöfver taga befattning med pröfning af en i sådant ämne väckt motion, förr än den kammare, hos hvilken den är väckt, gifvit den sitt understöd, på samma gång som ändringsförslaget innebär en obefogad inskränkning i kammares rätt att anordna den efter sakens bäst lämpade beredning af dylika frågor; och

då slutligen de bristfälligheter, med hvilka den nu varande utskottsinrättningen är behäftad, lättare afhjelpas, om man bibehåller den grund, hvarpå densamma hvilar, än om man försöker uppblåsa lifvet i för länge sedan utdömda institutioner»,

så yrkar jag för min del afslag på utskottets förslag.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Herr vice talmannen: Då den siste högt ärade talaren, hvars erfarenhet i riksdagsärendenas behandling liksom min sträcker sig temligen högt upp i ståndsriksdagstiden, börjat sitt anförande och nästan hufvudsakligen grundat detsamma på en kritik af det gamla allmänna besvärs- och ekonomiutskottets sammansättning och verksamhet, torde det tillåtas mig att få upptaga denna del af frågan till något utförligare granskning.

Den ärade talaren började med att säga, att då vi vid 1865 års riksdag afskaffade ekonomiutskottet, hördes deröfver ingen klagan. Anledningen härtill är emellertid mycket lätt att se. Det fans så mycket annat att tala om, att ekonomiutskottet fick vara der det var. För öfrigt skall, såsom nogsamt är bekant, ett hvilande grundlagsförslag antagas i sin helhet eller förkastas i sin helhet, och säkerligen fans det ingen, som vid representationsreformens genomförande lät sitt votum bero på den omständigheten, huru vida ekonomiutskottet skulle fortfarande finnas eller icke.

Vidare har den ärade talaren sagt, att ekonomiutskottet icke hörde till de mera omhuldade institutionerna och att riksstånden vid tillsättandet af detta utskott voro mindre noggranna med afseende på sakkunskap m. m.

I detta stora utskott, bestående af 12 ledamöter från hvarje stånd, hvilket egentligen icke annat än högst undantagsvis hade att göra med politiska frågor, plägade från de särskilda stånden insättas framstående ledamöter, hvilka tillhörde minoriteten derstädes. Att utskottsledamöterna tillhörde ståndens minoritet, torde icke kunna anses såsom bevis på bristande sakkunskap, allra helst som de, hvilka den tiden hörde till minoriteten, sedermera under en ganska lång tid bildat riksdagens majoritet. För öfrigt begagnades också detta utskott till att använda yngre krafter, hvilka icke kunde anses ännu vara mogna för arbetet inom de andra utskotten. Härtill var ock arbetssättet i och ändamålet med utskottet särdeles väl lämpadt, ty för detsamma gälde det mindre att i detalj utarbeta förslag samt framlägga dem i sådant skick att de kunde omedelbart godkännas och varda lag än att uttala de allmänna önskningar, som Riksdagen hyste beträffande en frågas genomförande i viss rigtning. Om utskottets förslag af stånden bifölls, berodde frågans vidare utredning på Kongl. Maj:t, hvarifrån den i många fall sedermera å nyo återkom till Riksdagen. Om speciel sakkunskap i detta utskott någon gång saknades, berodde väl detta till en stor del derpå att i ett utskott i allmänhet nöjaktig sakkunskap inom vidsträckta områden icke alltid kan åstadkommas och svårligen torde det kunna påstås, att en sådan brist är så fullkomligt främmande äfven för de nuvarande utskotten, att icke i speciella frågor äfven der nöjaktig sakkunskap icke alltid förefinnes. Hvad man med full säkerhet kan påstå äfven om de fasta utskotten är, att fastän nöjaktig sakkunskap der må finnas, denna icke alltid afgår med segern.

Ytterligare sade den ärade talaren, att ekonomiutskottets historia icke vore så lysande, som konstitutionsutskottet framstält den. Jag har icke till uppdrag eller åliggande att försvara konstitutionsutskottets betänkande eller allt hvad detsamma kan innehålla, men det vet jag, att lösningen af ganska många och vigtiga frågor utgick från ekonomi-

utskottet. Jag vill i detta afseende blott erinra om två sådana frågor, nemligen de, som angingo presterskapets löneregleringen och den kommunala lagstiftningen. Båda dessa frågor utgingo från ekonomiutskottet. Om jag haft tillfälle att vidsträcktare undersöka förhållandena, skulle det ej vara svårt att uppräkna många flera sådana frågor, ehuru jag nu icke vågar försöka något sådant i blott tillit till mitt minne.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Åter sade den ärade talaren, att det varit erfarenheten som utdömt ekonomiutskottet och icke, såsom jag tror hans ord föllo sig, några »teoretiska liebhaberier». Jag är i detta fall icke af samma tanke som han. Då förslaget till vår nu varande riksdagsordning år 1862 författades, var naturligt, att de, som författade densamma, togo hänsyn till och intryck af hvad som i främmande länder gälde beträffande representationen samt särskildt egnade uppmärksamhet åt arbetssättet inom de olika representationerna. Med en stor varsamhet, som icke nog kan berömmas, bibehölls likväl med afseende å arbetssättet största delen af de gamla traditionerna och sålunda äfven de ständiga utskotten för behandlingen af sådana frågor, hvilkas återkommande vid hvarje riksdag kunde väntas, nemligen kongl. propositioner och andra förslag rörande riksdagens verksamhet inom beskattningen och lagstiftningen m. m. Men jag vågar påstå, att det var på grund af hvad man kände om arbetssättet inom andra representationer, som i riksdagsordningen inrymdes ett försök att låta en del ärenden — hvartill valdes de som förut behandlats af ekonomiutskottet — handläggas af tillfälliga utskott, hvilka hafva samma karakter som de utskott, som tillsättas inom andra länders representationer, så till vida att de i regeln väljas för behandling af vissa redan kända frågor och uteslutande bestå af ledamöter, tillhörande den kammare, der frågorna väckts.

Hvad jag här sagt, står icke i strid med hvad den man, hvilken kontrasignerat förslaget om den nya riksdagsordningen, yttrade vid behandlingen af 1880 års förslag om införandet af ett ekonomiutskott, då han uppträdde till förmån för en förändring, hvilken han, med den honom utmärkande fullständiga frihet från förkärlek för hvad han sjelf gjort, så snart han ansåg något annat och bättre lämpligen kunna sättas i stället, förordade, emedan de tillfälliga utskotten icke syntes honom hafva motsvarat, hvad man vid dessa utskotts inrättande afsett, och representationen tycktes fortfarande med förkärlek fästa sig vid och använda de traditionella ständiga utskotten under det de tillfälliga utskotten mera betraktades med likgiltighet, om icke med motvilja. Att icke någon förändring uti detta förhållande sedan dess skett torde vi alla kunna intyga. En hvar vet, att under motionstiden vid riksdagens början de motionärer, angående hvilkas motioner tvekan kan hysas, huru vida de böra gå till fast eller tillfälligt utskott, sträfva att gifva dem sådan form, att de obestridligen skola gå till fast utskott. Vi veta äfven, att med afseende på den på sin tid mycket omtvistade frågan, huru vida remiss till utskott skulle ske med afseende på motionens form eller innehåll, Andra Kammaren antagit den åsigt att remiss skall ske med afseende på innehållet, hvilket icke tyckes utvisa någon synnerlig förkärlek för de tillfälliga utskotten.

Frågan om fasta eller tillfälliga utskott i allmänhet anses lämp-

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

ligare för våra förhållanden synes sålunda tillhöra dem, hvilka kunna besvaras med ett enkelt ja.

Hvad åter angår bedömandet af den frågan, huru valen till ett ständigt ekonomiutskott skulle slå ut, vill jag ej derom yttra mig; den förefaller så ytterst oviss att derom ej är möjligt att säga något med bestämdhet. Emellertid kan jag ej se något skäl, hvarför man med afseende på ett sådant utskott, som icke skulle hafva en i egentlig mening politisk karakter och der icke skulle komma att behandlas frågor, som stå högst bland stridsfrågorna för dagen, vid valet icke skulle kunna väntas samma hänsyn till minoriteten, som visat sig vid tillsättandet af de tillfälliga utskotten och äfven visade sig vid valen till ekonomiutskottet inom ståndsrepresentationen. Jag kan icke föreställa mig, att den ena representationen ej skall hafva i viss mån samma tendenser i sådant afseende som den andra, och hvad det beträffar, att partierna nu för tiden skulle stå allt för skarpt emot hvarandra, så fans det tider under ståndsrepresentationen, då partistriderna voro ojemförligt mycket skarpare än nu.

Den ärade talaren föreslog slutligen, att man skulle upphjelpa de tillfälliga utskotten, hvilket borde ske framför allt derigenom att man icke genast remitterade motioner, som tillhörde tillfälligt utskotts behandling, utan först debatterade dem och dervid afslog sådana, som icke ansågos förtjena något afseende.

En gammal mycket erfaren ledamot af ridderskapet och adeln, hvars namn jag icke behöfver nämna för dem, som tillhört ståndsrepresentationen, sade med afseende på ett sådant tillvägagående, att det var det onyttigaste man kunde taga sig före att afslå en motion vid begäran om remiss, ty detta framkallade endast en debatt, som var alldeles onödig. Var motionen omotiverad, så blef den hastigt affärdad i utskottet och ännu hastigare i riksdagen. Jag anser också, att ett sådant förfarande ej skulle leda till annat än ett bortspillande af tid för ändamål, som kunnat vinnas på vida enklare sätt.

Hvad åter angår den åsigten, att en kammare icke borde, då den fått från den andra mottaga utlåtande i ett ärende, tillhörande tillfälligt utskott, remittera frågan till ett dess eget utskott, utan genast deröfver besluta, så visar erfarenheten, att något sådant ej gerna kommer i fråga, och så konstant är denna erfarenhet, att jag tviflar på att man genom uttalande af önskningar om ett annat förfaringssätt skall kunna åstadkomma ändring uti det nu varande förhållandet.

Jag har nu tillåtit mig att bemöta hvad den högt ärade talaren yttrat och det återstår då för mig att angifva det hufvudsakliga skälet, hvarför jag för min del vill tillstyrka bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Detta skäl är, att jag anser, att de ständiga utskotten på grund af deras sammansättning af ledamöter från begge kamrarne och de tillfällen, som derigenom vid ärendenas behandling beredas till öfverläggning mellan representanter för olika meningsrigtningar, som eljest skulle ständigt skiljas åt, samt sammanjemkning af de stridiga meningarne, tillhöra det dyrbaraste af vårt nu varande arbetssätt, och jag kan ej fatta, hvarföre det skulle ligga något oklokt uti att utsträcka detta arf från en äldre tid till områden, som vid vår nu va-

rande riksdagsordnings genomförande undanskötos, såsom jag tror, endast för att tillfälle skulle gifvas för att pröfva, huru vida ett annat arbetssätt kunde möjligen vara lämpligare och bättre. Min öfvertygelse är ock, att — skall denna kammare fortfarande lyckas att realisera riksdagsordningens föreskrift om dess likställighet med Andra Kammaren — kommer detta att bero visserligen i första hand på det sätt, hvarpå kammaren väljes, men derjemte just derpå att båda kamrarnes ledamöter i de allra flesta och vigtigaste frågorna blifva i tillfälle att med hvarandra samråda.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Att utvidga området för ett system, som visat ett så godt resultat som samarbetet i de ständiga utskotten mellan ledamöter från båda kamrarne, kan icke synas mig vara i ringaste mån betänkligt, och anhåller jag derför om bifall till utskottets förslag.

Herr Björnstjerna: Jag skall be att få till alla delar instämma i hvad den siste ärade talaren yttrade och äfven jag tror mig kunna intyga, att meningen, i synnerhet hos den man, hvilken anses såsom det förnämsta upphofvet till vårt nu varande representationsskick och hvilken kontrasignerat den kongl. propositionen om representationsreformen, med afskaffandet af det hittills varande allmänna besvärs- och ekonomiutskottet var just att, såsom den siste talaren nämnde, bereda tillfälle att försöka samma sätt, som i andra länder brukades, vid tillsättande af utskott och att denna förändring alls icke innefattade någon fördömelse af allmänna besvärs- och ekonomiutskottet.

Här har blifvit sagdt, att riksdagsarbetet skulla förlängas genom detta utskotts återinförande på det sätt att man skulle få sitta och vänta på att ekonomiutskottet skulle afsluta sitt arbete på sådana motioner, som kunde väckas i sista stund. Detta skulle dock ej blifva förhållandet, utan man finge förfara på samma sätt som nu, då det, så vidt jag vet, många gånger händt, att när öfriga utskott afslutat sina arbeten, det funnits ärenden qvar till behandling inom lagutskottet; riksdagen har då i alla fall afslutats och de ärenden, som återstått, hafva ej vunnit behandling af lagutskottet.

Hvad angår det nu varande arbetssättet med tillfälliga utskott, så hemställer jag till hvar och en af de kammarens ledamöter, som suttit i ett sådant utskott, om det icke är dåligt. Jag har endast ett år haft äran att vara ledamot af ett sådant utskott. Första Kammarens tillfälliga utskott bestå som bekant af fem ledamöter. Vid riksdagarne väckas och hänvisas nu till dessa utskott frågor af mycket skiljaktigt slag. Detta tillfälligt utskott hade sålunda att behandla frågor om ölförsäljning, om försvarsväsendet, om margarinlag o. s. v. Det är blott en lyckträff, om man bland dessa utskotts fem ledamöter kan finna så mycken sakkunskap, som erfordras för frågornas behandling.

Men det är ej nog med sakkunskap. Man måste äfven finna någon ledamot, som vill och kan åtaga sig att författa utskottets betänkanden och motivera desamma samt har tid att motivera dem på sådant sätt, att de klart och tydligt framställa sakens sammanhang för Kammaren.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Jag skall be att få framställa ett exempel på hur det går till. Vid den riksdag, då jag hade äran sitta i ett tillfälligt utskott, väcktes, såsom vanligen tillgår, i begge kamrarne samma motion i margarinfrågan. I Andra Kammarens utskottsbetänkande upptogos några uppgifter, som framkommit i tidningsartiklar, undertecknade med lätt genomskinliga initialer, och, så vidt vi »i Första Kammarens utskott» kunde döma, blef härigenom utredningen i det andra utskottets betänkande fullständigt origtig, såsom hvilande på felaktiga uppgifter. Till följd häraf orsakades oss mycket besvär med infordrande af uppgifter från olika håll i in- och utlandet. Genom de upplysningar vi sålunda erhöllo bekräftades i många fall icke hvad Andra Kammarens tillfälliga utskott hade uppgifvit, och de båda utskotten kommo följaktligen till alldeles motsatta resultat.

Om nu i stället för att kamrarne hvar för sig tillsätta ett utskott att arbeta på samma förslag, man finge förslagen behandlade i ett utskott, sammansatt af ett större antal ledamöter från begge kamrarne, skulle deras utredning blifva ofantligt mycket bättre verkställd.

För min del tycker jag, att de nu varande tillfälliga utskotten under alla dessa år visat sig vara för sitt ändamål olämpliga, och jag kan sålunda ej annat än förena mig med den siste ärade talaren och tillstyrka bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Herr Treffenberg: Ett yttrande från mig kunde visserligen vara öfverflödigt, sedan herr vice talmannen så förträffligt bemött herr Sundbergs anmärkningar emot konstitutionsutskottets i frågavarande förslag. Det var mig så mycket kärare att höra en vederläggning af dessa anmärkningar från *detta* håll, som alla, hvilka minnas striderna om representationsreformens genomförande, äfven väl minnas att herr vice talmannen då var en af de yppersta försvararne af det nya och bekämpande af det gamla. Herr vice talmannen har emellertid sedan dess kommit till den erfarenheten, att det var skada att taga bort det allmänna besvärs- och ekonomiutskottet. Ja — och om det fick falla utan att, såsom herr Sundberg sade, man sörjde deröfver, var derför att man hade så mycket annat att sörja öfver.

Det egentliga skälet, hvarför jag uppträdt är, att mig synes som om herr vice talmannen emellertid med något för lätt hand berört *en* punkt i herr Sundbergs anförande, på hvilken denne likväl sjelf syntes lägga stor vigt. Herr Sundberg begagnade nemligen det uttrycket, att det ej vore skäl att återupplifva en institution, som redan blifvit utdömd. Detta, mine herrar, är ett mycket farligt tal, visserligen kanske icke i denna kammare, der det finnes så många, som ju icke kunna räknas till den kategori, som här för några dagar sedan kallades de »kritiklöses», men så mycket farligare på andra håll, der det finnes så många som icke så noga göra sig reda för den verkliga innebörden af ett sådant yttrande.

Tillämpningen på denna fråga af påståendet, att det icke vore skäl att upplifva en redan utdömd institution, kunde hafva något skäl för sig, i händelse man under den — icke såsom herr Sundberg sade »sextioåriga», utan, jag ber om ursäkt — sextiofemåriga tillvaro, som allmänna besvärs- och ekonomiutskottet hade — det kom nem-

ligen till stånd vid 1800 års riksdag — funnit, att detsamma arbetade illa, och derför försökt att få det utdömdt. Men något sådant visade sig icke vara händelsen, utan, så vidt jag känner, satte under hela denna långa tid ingen i fråga att ens rucka på detta utskott. Jag tror också, att det har goda och vackra minnen att åberopa till sitt försvar. Herr vice talmannen nämnde nyss två frågor, de, som rörde presterskapets lönereglering och den kommunala lagstiftningen, hvilka beredts af detta utskott. Jag skall nu bedja herrarne gå igenom Svensk författningssamling och se efter hvad som uträttats af detta utskott under de 25 sista åren, innan representationsreformen kom till stånd, samt sedan jemföra resultaten af dessa 25 årens verksamhet med hvad som uträttats af de tillfälliga utskotten under de 25 år, som förflutit efter det representationsreformen genomfördes. Jag tror icke, att det gamla utskottet skall förlora på jemförelsen.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Jag vill af hjertat tacka min gamle vän och skolkamrat herr von Strokirch för det han velat blåsa lif i det hedervärda besvärs- och ekonomiutskottet och det skulle vara mig mycket kärt, om han till en annan riksdag äfven kunde ställa så till att vi också finge tillbaka de gamla fyra stånden.

Friherre Klinckowström: Efter den utredning och de många skäl, som de talare anfört, hvilka önska framgång åt konstitutionsutskottets förslag, kan jag icke behöfva vara särdeles mångordig. Jag har emellertid att förebringa några skäl, som icke här tillräckligt framhållits, hvarför jag anser den förändring, hvarom här är fråga, högst nödig och nyttig äfvensom möjlig att verkställa och sålunda uppfylla de betingelser, som grundlagen föreskrifver för en sådan förändring.

Det är alldeles gifvet, att för närvarande genom tillsättande i båda kamrarne af s. k. tillfälliga utskott man icke på fullt rigtigt sätt tager vara på kamrarnes ledamöters krafter och arbetsförmåga. Jag vill i detta afseende blott nämna, att vid denna riksdag inom de utskott, som kamrarne tillsatt för behandling af tillfälliga riksdagsgöromål, finnas inalles från Första Kammaren 15 ledamöter och 6 suppleanter samt från Andra Kammaren 36 ledamöter, men inga suppleanter. Vi se således, att hos de tillfälliga utskotten inom riksdagen nu förslösas 51 ledamöters arbetskraft. Nu har motionären föreslagit, att det utskott, som skulle ersätta de tillfälliga utskotten, nemligen ekonomiutskottet, skulle bestå af 24 ledamöter och konstitutionsutskottet har ökat deras antal till 32.

Den, som någon gång suttit i ett tillfälligt utskott, har måst inse huru origtigt de jemväl äro organiserade. Två föregående talare hafva redan påpekat åtskilliga af de olägenheter, som härigenom uppstå, och jag vill påpeka ännu en, hvilken jag icke blott förmodar kunna vara för handen, utan tror verkligen ganska ofta uppstå. Sedan föredragning skett af en motion, som skall behandlas i tillfälligt utskott, plägar, visserligen icke alltid, men vanligen motionären inväljes i det utskott, som skall handlägga hans motion. Då har skett och kommer troligen alltid att inträffa, att hans motion någon gång underkännes och en åsigt omfattas af majoriteten inom utskottet, som strider rakt emot den mening, för hvilken han önskat framgång.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten.
(Forts.)

Är han nu ordförande i utskottet, åligger det honom emellertid enligt nu varande bestämmelser att uppsätta utskottets betänkande i öfverensstämmelse med den mening, som strider mot hans, sådan den blifvit framstäld i motionen. En hvar af er, mine herrar, kan lätt förstå, huru ett sådant betänkande skall blifva beskaffadt. Han måste naturligtvis framställa klämmen, om jag får så säga, till majoritetens i utskottet åsigt, dertill är han nödd och tvungen, men betänkandet blir derefter, såsom man mången gång ser vid genomläsandet af dessa tillfälliga utskotts betänkanden. Ett slikt förhållande finner jag, för att nyttja ett starkt uttryck, vara alldeles abderistiskt och blott till följd deraf måste jag önska en sådan förändring, som den konstitutionsutskottet föreslagit.

Jag vill ej vidare upptaga kammarens dyrbara tid. Jag har allenast velat tillkännagifva, att jag varmt önskar, att den af konstitutionsutskottet föreslagna förändringen måtte varda godkänd till att blifva hvilande för grundlagsenlig behandling vid nästkommande riksdag.

Hans excellens friherre Åkerhielm: Ehuru öfverläggningen redan långt fortskridit, djerfves jag dock hoppas, att kammaren skall tillåta mig att från den bänk i denna kammare, hvarifrån jag såsom riksdagsman eger att yttra mig, få framföra hvad som ligger mig på hjertat att säga med anledning af nu föreliggande förslag till grundlagsändring.

Jag skall då bedja att få börja med att bemöta de ord jag hörde af kammarens ledamöter helsas med ett gladt skratt, då jag från medkammaren, der jag måst bevista en öfverläggning, åter här inträdde. En talare gladde sig nemligen i hoppet att hans gamle vän och skolkamrat, som velat blåsa lif i det afsomnade ekonomiutskottet, äfven måtte hjelpa honom att blåsa lif i de gamla riksstånden. För min del kan jag ej hysa samma önskan — det kan måhända vara onödigt att uttala — helst det ej torde vara okändt att jag på sin tid var med om att införa det statsskick, som nu är hos oss gällande; emellertid är jag dock af den mening, att vid detta statskick kan låda en eller annan brist, som behöfver botas, att en eller annan förändring, eller, såsom vice talmannen sagt, »försök» vid den nya riksdagsordningens införande blifvit gjordt, som kan tarfva att skärskådas, om det varit i alla afseenden lyckligt.

De tillfälliga utskotten, som med det nya statsskicket infördes hos oss, äro osvenska och passa ej in i den svenska riksdagsordningen.

Den svenska grundlagen förbehöll åt hvarje riksdagsman fri motionsrätt, och våra riksdagsordningar kände icke till någon rätt för ett stånd eller en kammare att strypa eller döda en motion, innan den blifvit i vederbörlig ordning utredd och pröfvad, vägd och granskad. Hela apparaten med de tillfälliga utskotten, och hvad dermed följt, är ett lån från södern. Jag tviflar på att någon kan med skäl påstå, att erfarenheten visat att det varit lyckligt. För min del delar jag den åsigt, hvilken den statsman och grundlagsstiftare, som främst har förtjensten af och ansvaret för det nya statskickets införande, frambar då han, såsom redan erinradt blifvit, för åtskilliga riksdagar

sedan förklarade, att erfarenheten om de tillfälliga utskotten vore sådan, att man icke borde motsätta sig förslag om upptagande igen af ett ständigt utskott med ledamöter valde från båda kamrarne, arbetande med hvarandra och med hvarandra beredande och utredande ärendena, innan de i kamrarne föredragas — ett sådant utskott alltså, som den svenska riksdagen känner väl till.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Jag vill icke gå in på något bemötande af de anmärkningar mot det gamla allmänna besvärs- och ekonomiutskottet, hvilka af en högt värderad ledamot af denna kammare, förut talman i andra kammaren och tidigare ledamot af prestestånd et, blifvit framstälda — de hafva fullständigt i dag blifvit af vice talmannen bemötte. Jag vill endast af egen erfarenhet tillägga till hvad som derom yttrats, att under de ståndsriksdagar, hvaruti jag deltog, var allmänna ekonomiutskottet oftast vida bättre sammansatt för frågornas utredning, än hvad de tillfälliga utskotten nu i allmänhet kunna vara. Att för ett eller annat tillfälligt utskott någon gång kan vara att påräkna någon synnerligen framstående förmåga, eller att i detsamma tillfälligtvis kan komma att insättas någon särskild specialist, då en fråga tillhörande hans fack derstädes skall behandlas, vill jag visst icke förneka; men i allmänhet har det ej varit regeln att de tillfälliga utskotten kunnat förtjena det omdömet om grundlig utredning och verkligt utarbetande, som ovilkorligen, säga hvad man vill, från ståndsriksdagarnes tid måste tillerkännas det allmänna besvärs- och ekonomiutskottet. Detta utskott arbetade på afdelningar. Ja, det är sant, men detta var icke någon olägenhet, utan tvärtom en fördel. Från afdelningen kommo frågorna in till plenum, skärskådades der, underkastades ofta anmärkningar af sakkunnige, ginge ej sällan tillbaka till afdelningen för att så återkomma till plenum samt derefter slutligen i en mogen och anständig drägt komma in till ständerna. Dessa fördelar framför de nu bruklige tillfällige utskottens tillfälliga utredningar vunnes äfven under nuvarande statsskick i det allra närmaste åtminstone, om man nu ville ånyo införa ekonomiutskottet, hvilket blefve tillräckligt talrikt för att nu som tillförene gifva snart sagdt hvarje landsända tillfälle att der finna en målsman.

Slutligen vill jag äfven erinra om att i detta utskott insattes vanligen de ledamöter af riksdagen, hvilka, att jag så må säga, skulle beredas öfning i vapenföring, det var för dem en skola, en uppfostringsanstalt. Sedan deras krafter der blifvit pröfvade, sedan man mätt dem och funnit dem ega duglighet i en eller annan rigtning, var det för riksdagens väljande män lätt att flytta de lämpligaste hvar efter sina anlag och visade insigter in i de ständiga utskotten, der de sedermera tillkämpade sig en högre ställning och ett större anseende. Den skolans återinförande tror jag skulle, med hänsyn till de täta ombyten, som nu ega rum inom riksdagen, blifva riksdagen till stort gagn. Mera än en gång har jag och säkert flera andra bland kammarens ledamöter hört det tillvitas den nya representationsformen — som jag erkänner att jag varit med om att införa och hvilken jag icke vill se utsatt för ett tillbakagående — hört, säger jag, den förebråelsen rigtas mot densamma, att den icke eger de forna riksståndens förmåga att uppfostra, icke har den gamla

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

representationens skola. Men denna skola var mindre stånden sjelfve utan just det allmänna besvärs- och ekonomiutskottet. Den, som för *dess* talan har derigenom också tagit bort udden af de anmärkningar, som gjorts och kunna göras mot den nuvarande riksdagsordningen.

Af hvad jag sagt lärer tydligen framgå, att, då jag icke vill ingå i någon detaljerad granskning af de mot det framlagda förslaget gjorda anmärkningar, hvilka jag för min del anser vederlagde, jag tror det är godt ock lyckligt att man kommit att tänka på att åter upptaga hvad som bättre stämmer öfverens med den svenska riksdagsordningen i dess helhet, än hvad förhållandet är med det utländska lånegodset, de tillfälliga utskotten och att jag sålunda önskar framgång, nu eller i en nära framtid åt ett förslag, som jag anser ovilkorligt innebära en nyttig grundlagsändring. Huru vida denna förändring kan vara *nödig* redan nu, derom skall jag af särskilda skäl icke yttra mig, den saken lärer väl Riksdagen nogsamt pröfva, men afgjordt synes mig vara att den är *nyttig* och innebär en förbättring af det nu bestående.

Jag framställer icke något yrkande.

Herr Bergström: Det förslag, som konstitutionsustkottet framlagt, bär mig så emot, att jag måste uttala, att jag på det lifligaste önskar, att detta förslag redan vid denna riksdag måtte falla och ej förklaras hvilande till den nästa.

Jag är för närvarande så besvärad af influensa, och min röst är så hes, att jag helst sett, att jag ej behöft här yttra mig. Då jag nu gör det, sker det visst icke i den tron, att mitt yttrande kan komma att utöfva något inflytande på kammarens beslut i denna fråga, utan derför att jag vill hafva till protokollet antecknadt, att jag ej varit med om det föreliggande förslaget.

Det är egendomligt för den svenska Riksdagen, att de ärenden, som förekomma till behandling, undergå en förberedande behandling och granskning af gemensamma utskott, i hvilka båda kamrarne insätta lika antal ledamöter. Det är vidare en egendomlig omständighet, att reglerna härom fått inflyta i grundlagen och icke, såsom i andra länder sker, i en arbetsordning. Man kan ju icke med fog påstå, att bestämmelserna huru ärendena skola beredas höra till statsskicket, utan de äro helt enkelt delar af arbetsordningen. Att den svenska Riksdagen kommit att låta bereda ärendena genom gemensamma utskott har varit en praktisk nödvändighet till följd deraf att Riksdagen under ståndsrepresentationen arbetade på fyra kamrar. Den successiva behandlingen af ärendena var rent af omöjlig, de kräfde en simultan, en samtidig behandling. Jag har icke något ondt att säga om dessa gemensamma eller, såsom de i riksdagsordningen benämnas, ständiga utskott. Tvärt om förtjena de stort beröm, i synnerhet i politiskt afseende, mindre med hänsyn till frågornas utredning. I politiskt afseende hafva de varit af synnerligt gagn. De föra nemligen kamrarnes ledamöter i närmare beröring med hvarandra och ställa dem icke så åtskilda, som i andra länder med två fristående kamrar. Derför var det, enligt min tanke, mycket välbe-

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

tänkt att, när man skred till att ändra representationsformen, man bibehöll de fem ständiga utskott, hvilka finnas påbjudna i den nu gällande riksdagsordningen. Vid hvarje riksdag förekomma ärenden af beskaffenhet att böra behandlas af dessa fem utskott. Äfven om någon fråga om ändring i grundlagarne icke väckes, så tillkommer det konstitutionsutskottet att granska statsrådsprotokollen och att afgifva utlåtande öfver det sätt, hvarpå Konungens rådgifvare utfört sitt ansvarsfulla värf. Statsutskottet har att uppgöra budgeten samt granska fullmägtiges i riksgäldskontoret förvaltning. Bevillningsutskottet är också nödvändigt, emedan det har att föreslå, huru bevillningen skall utgöras. Äfven bankoutskottet måste finnas, ty om än icke någon fråga om ändring i bankoreglementet väckes, skall det likväl afgifva utlåtande öfver det sätt, hvarpå fullmägtige i riksbanken skött sitt åliggande. Slutligen är också lagutskottet nödigt, ty, om äfven det otroliga skulle inträffa, att frågor om lagändringar ej förekomme, har lagutskottet att afgifva utlåtande rörande det sätt, hvarpå justitieombudsmannen utfört sitt kall. Men deremot är det tänkbart, ehuru föga att hoppas, att det någon riksdag kunde inträffa, att det icke funnes något ärende, som skulle tillhöra tillfälligt utskott, eller det nu föreslagna ekonomiutskottet. Hvad har man då att göra med ett sådant ständigt utskott, som icke komme att operera i *alla* fall? För min del ser jag en lycka deruti, att åtminstone i ett hänseende kamrarne äro fullkomligt fristående, att de icke äro såsom de siamesiske tvillingarne, hvilka fingo röra sig på en och samma tid, på ett och samma sätt. Det sätt, hvarpå de tillfälliga utskotten öfva sin verksamhet, lemnar deremot rum för en sådan frihet. Här hafva fälts allt för oblida omdömen öfver det sätt, hvapå de tillfälliga utskotten fullgjort sina uppdrag. Jag vågar påstå, att i allmänhet hafva deras betänkanden utmärkt sig för lika grundlig utredning och lemnat lika goda upplysningar, som de ständiga utskottens. Och underligt skulle det väl också vara, om icke inom riksdagen skulle finnas att påräkna lika goda pennor, som de unga herrars, hvilka fungera såsom sekreterare i de ständiga utskotten. Det är nedsättande för Riksdagen att påstå, att ett tillfälligt utskott icke skulle kunna åstadkomma en lika god utredning och ett lika väl skrifvet betänkande, som de ständiga utskotten.

Jag vill icke mycket längre upptaga kammarens tid, ty emot uppväckande till lif af »allmänna besvärs- och ekonomiutskottet» hafva så grundliga skäl anförts af den förste ärade talaren, herr Törnebladh, af herr erkebiskopen och af reservanten herr Rydin, att jag endast behöfver åberopa dessa skäl. För min del finner jag ytterligare en betänklighet deri, att man vill göra detta utskotts ledamöters antal så stort som 32. Det är ett onaturligt stort antal. Visst är, att om detta utskott kommer till stånd och man skall utvälja 16 ledamöter i hvardera kammaren, kommer åtminstone Andra Kammaren att begagna valet såsom ett magtmedel och ett sätt att belöna partivänner. Valet blefve hvarken opartiskt eller särskildt egnadt att tillgodose de ärendens kraf, som eljest i de tillfälliga utskotten förekomma.

Jag önskar på det lifligaste, att detta betänkande måtte afslås.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Jag kunde nog hafva anmärkningar att göra mot redaktionen, men dem vill jag icke framställa nu, derför att jag icke vill skjuta bort mitt krut i förtid. Om, emot hvad jag förmodar, hoppas och önskar, denna grundlagsändring blir förklarad hvilande, skall jag vid den definitiva behandlingen framkomma med dessa redaktionsanmärkningar och då liksom nu yrka afslag.

Herr Borg: Då jag i egenskap af ledamot i 1880 års konstitutionsutskott befann mig bland reservanterna mot ett förslag af samma art som det nu föreliggande, föranledes jag deraf, äfvensom af åtskilliga andra förhållanden, att i korthet yttra mig något om saken.

De klagomål, som från flera håll framstälts deröfver, att de tillfälliga utskotten skulle vara så underhaltiga, kunna ej anses fullt befogade. Vi böra komma i håg, att ganska många och vigtiga frågor blifvit af dessa utskott behandlade och mycket väl utredda. Jag anser mig icke behöfva omnämna många sådana frågor, men vill betona, hvad reservanten, herr Rydin, derom yttrar i sin reservation. Han påpekar nemligen bland sådana: fattigvårdsfrågan, undervisningsfrågan och arbetarefrågan — tre utomordentligt vigtiga frågor, som blifvit med omsorg och insigt af tillfälliga utskott behandlade. Och om man skulle lemna en historik öfver dessa utskotts arbeten, skulle man finna, att ganska många andra vigtiga frågor likaledes af dem blifvit väl utredda.

Jag vill ock fästa uppmärksamheten deruppå, att Andra Kammaren — den kammare, som enligt herr Törnebladhs alldeles rigtiga framställning skulle hafva de största olägenheterna af de tillfälliga utskotten, emedan dessa hafva så många motioner från nämnda kammare att behandla — dock *utan omröstning*, således enhälligt, afslog 1880 års konstitutionsutskotts tillstyrkande af ett ständigt ekonomiutskotts införande. Det har väl dock någon betydelse, då det kommer från det håll, der olägenheterna af tillfälliga utskott skulle vara störst.

Med anledning af herr statsministerns förnyade påpekande deraf, att dessa tillfälliga utskott vore ett lån utifrån, som icke öfverensstämmer med våra svenska förhållanden, behöfver jag knappast erinra om den gamla satsen: hvad vore vi, barbarer, om vi ej från utlandet hemtat åtskilligt af hvad der visat sig nyttigt? Det är kändt, att just dylika utskott i alla representationer, äldre än vår, befunnits ändamålsenliga. Man har der icke under de många flera år de der varit begagnade stält i fråga att afskaffa dem. Och hvarför skulle *vi* göra det? Jag undrar, om vår psykologi, vår logik och våra statsförhållanden äro så olika andra folks, att i förevarande fall samma ordning icke skulle kunna gälla för oss som för dem? Jag kan icke föreställa mig annat, än att vi kunna med lika stor fördel som andra representantförsamlingar begagna dessa tillfälliga utskott. Herr Sundberg har, enligt min åsigt fullkomligt rigtigt, anmärkt, att det ej är lagen utan lagens *tillämpning* vi skola vända oss emot, då vi klandra de tillfälliga utskotten. Så måste det ock vara, ty det är ingenting, som hindrar oss, utan det är tvärtom vår skyldighet att, om vi eljest hafva tillgång till personer med insigt i sådana

ärenden, som de tillfälliga utskotten behandla, i dessa utskott insätta dem. Och nog borde man kunna påräkna att i regeln få ett bättre arbete af dessa för speciella ärenden utsedde personer, än om man kastade ärendena i hvad man kallar en »sump», der det finge bero på en tillfällighet eller »Guds försyn», huru de blefve behandlade. Jag kan således icke finna någon grund att frångå tillfälliga utskott och ersätta dem med ett allmänt besvärs- och ekonomiutskott.

Om införande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

En liten anmärkning vill jag tillägga, nemligen att ett sådant besvärs- och ekonomiutskott skulle bli ganska dyrbart. Det komme att arbeta på t. ex. sex afdelningar; med två eller tre tjenstemän i hvarje, finge vi säkerligen minst 5-, 6-, 7,000 kronors ökade årliga utgifter, och det vore för statskassan ej så ringa. Deremot vill jag påpeka, att man skulle mycket lätt kunna afhjelpa behofvet af skrifbiträde för de tillfälliga utskotten genom att anslå ett mindre belopp, t. ex. 1,200 kronor, att i mån af arbetet utdelas åt personer, som i dessa utskott lemnat biträde med skrifning och utredningar.

Detta är nu mindre betydande anmärkningar, men hufvudsakligen på de grunder, som anförts af herrar Törneblad, Sundberg och Bergström, ber jag att få yrka afslag på utskottets betänkande.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande klockan 7 e. m.

Herr Wieselgren: Då jag erfarit, att minnet af striden om samma fråga för 10 år sedan ännu är så pass lifligt, att man jemväl vet, huru som jag då uppträdde i Andra Kammaren och talade mot det förslag, som då var framlagdt i samma syfte, ber jag att få till protokollet tillkännagifva, att jag ännu står på samma ståndpunkt som då. På de skäl, som af många föregående talare anförts, kommer jag derför att äfven nu rösta för afslag å utskottets betänkande.

Herr Alin: Jag vill endast yttra några ord, delvis med anledning af hvad lagutskottets högt ärade ordförande här anfört.

Först vill jag då nämna något om hvad han yttrade angående det antal ledamöter, som föreslagits att utgöra det nu ifrågasatta ekonomiutskottet. Han ansåg, att antalet skulle blifva för stort, om det sattes till 32. Jag ber att der vid lag få erinra, att konstitutionsutskottet i detta fall följt alldeles samma beräkningsgrund, som gälde med afseende på bestämmandet af antalet af det nuvarande statsutskottets ledamöter. Det utgjorde under ståndsriksdagarne 36 och är nu 24. Det gamla ekonomiutskottet hade 48 och det nya skulle få 32 ledamöter. Antalet synes äfven böra tagas något så när stort, då meningen är att ersätta så pass många utskott som de närvarande tillfälliga, eller 4 i Andra Kammaren och, om jag mins rätt, 3 i Första Kammaren.

Herr Bergström lemnade en förklaring öfver tillkomsten af seden att utreda ärenden genom gemensamma utskott och påpekade tillika det nyttiga, som ligger i en sådan sed. Han har således ingenting emot de ständiga gemensamma utskotten i och för sig, och han förklarade sig särskildt icke hafva något emot, att dylika utskott finnas

Om inrörande af ett ständigt utskott i stället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

för att behandla frågor, hvilka gifvet kunna anses förekomma vid hvarje riksdag. Men han antog möjligheten deraf, att sådana frågor, som skulle blifva föremål för nu föreslagna utskott, icke skulle komma att uppstå. Han yttrade, att det är tänkbart, att ingen sådan fråga blefve väckt, ehuru han medgaf, att det är föga troligt. Ja, ser man på erfarenheten under vår riksdagstid, är det så föga troligt, att jag anser det skälet icke betyda det allra ringaste i vågskålen.

Det har nämnts, att de frågor, som behandlas af ekonomiutskottet, likasom de, hvilka utgöra föremål för de tillfälliga utskottens pröfning, ofta äro af mycket stor vigt och betydelse. Ja, det är ostridigt. Men just derför anser jag det vara af synnerlig vigt, att man vid skapandet af former för dessa frågors behandling ser till, att formerna blifva sådana, att de lemna full garanti för att nämnda frågor blifva så sorgfälligt pröfvade som möjligt. Jag kan visserligen icke bestrida rigtigheten deraf, att utmärkta utlåtanden *kunna* utgå och *hafva* utgått från tillfälliga utskott, men å andra sidan torde väl motståndarne till ett ständigt ekonomiutskott icke kunna undgå att medgifva, att, medan frågor af synnerligen stor vigt och betydenhet kunna komma till dessa utskott, den utredning, som der skall lemnas dem, lätt kan bli i högsta grad otillfredsställande. Jag vill fästa uppmärksamheten t. ex. på betydelsen af ett uttalande af Andra Kammaren om en sådan fråga som omorganisationen af våra läroverk. Om en dylik fråga der väcktes i form af motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t, blefve den lemnad till ett dess tillfälliga utskott. Hade den kommit till ett utskott, der äfven ledamöter från Första Kammaren sutte, innebure detta mera garanti för att denna fråga blefve behandlad med större omsigt, och till följd deraf skulle man ej i formen för motionens förberedande behandling kunna söka anledningen till ett ensidigt uttalande af Andra Kammaren, som med afseende på frågans följande behandling kunde bli ödesdigert.

Med afseende på garantierna för en dylik frågas behöriga utredning vill jag på samma gång påpeka, huru som ett sådant utskott, som nu är i fråga, om det infördes, i flera fall vore mera egnadt att betrygga kontinuiteten i frågans behandling än de nuvarande tillfälliga utskotten. Man har från ståndsriksdagarnes tid mer än ett exempel på, huru som vigtiga frågor blifvit upptagna på grund af enskild motion och så behandlats af ekonomiutskottet, hvars hemställan föranledt skrifvelse till Kongl. Maj:t, som sedermera gjort en framställning till Riksdagen af den beskaffenhet, att Kongl. Maj:t till exempel inhemtat Riksdagens yttrande angående ett förslag till en förordning eller, innan han vidtagit åtgärd för att bringa ett dylikt förslag till stånd, inhemtat Riksdagens mening angående de grunder, hvarpå den blifvande förordningen borde hvila o. s. v. Dessa frågor, från början behandlade af ekonomiutskottet, blefvo, då de kommo från Kongl. Maj:t, behandlade af samma utskott, och då detta utskott vid det senare tillfället hade samma eller till stor del samma personer till ledamöter som vid det förra, hade man fördelen af mera kontinuitet än nu, då motsvarande frågor behandlas af tillfälliga utskott, innan de gå till Kongl. Maj:t, och efter återkomsten skickas till ett ständigt utskott, der det är beroende på en ren till-

fällighet, huru vida ledamöter finnas, som voro med om frågans första behandling i tillfälliga utskott.

Om införande af ett ständigt utskott istället för de tillfälliga utskotten. (Forts.)

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, då så mycket blifvit ordadt om frågan, men det synes mig, om man besinnar, att här är fråga om ärenden, i afseende på hvilka Riksdagen eger att uttala svenska folkets önskningar och behof, som om man borde vara mycket angelägen om att ställa de former, hvarunder dessa frågor böra behandlas, så, att man icke försvårar möjligheten för Riksdagen att utöfva denna sin rätt och pligt.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr grefven och talmannen enligt de derunder framstälda yrkandena propositioner, först derpå att utskottets ifrågavarande förslag till ändrad lydelse af § 53 regeringsformen skulle hvila till grundlagsenlig behandling vid en kommande riksdag, och vidare på förkastande af nämnda förslag, samt förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Bergström* med flere begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att konstitutionsutskottets i utlåtandet n:o 8 framstälda förslag till ändrad lydelse af § 53 regeringsformen skall hvila till grundlagsenlig behandling vid en kommande riksdag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, förkastas nämnda förslag.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—63;

Nej—60.

Utskottets förslag till ändrad lydelse af §§ 37, 43, 44, 47, 55, 56, 59, 62, 63 och 80 riksdagsordningen.

Dessa förslag antogos att hvila till grundlagsenlig behandling vid en kommande riksdag.

Utskottets i förevarande utlåtande afgifna hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Vid föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 11 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af den s. k. kommendantsängen vid skansen Kronan i Göteborg m. m.,

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Hvetlanda bysamhälle af viss del af förra häradshöfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården n:is 4 och 6 samt

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statens öfvertagande af ett rörande säteriet Mossebo med underlydande hemman i Mölltorps socken af Vadsbo härad afslutadt köp,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtande n:o 51, med anledning af väckt motion om afskrifning af oguldna återstoden af ett Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag beviljadt lån; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 42, i anledning motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till lag angående upphäfvande af fideikommisstiftelser i fast egendom m. m.; och

n:o 43, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Herr *Borg* afgaf en motion, n:o 50, angående skrifvelse till Konungen i fråga om afgörande genom skiljedomstol af tvister, som kunna uppkomma mellan Sverige och främmande magter.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Upplästes en inkommen skrifvelse af följande lydelse:

Till Riksdagens Första Kammare.

Vördsammast gifver jag kammaren härmed tillkänna, att jag

till följd af illamående ej kan deltaga i kammarens sammanträde i dag och sannolikt icke heller i de sammanträden, som komma att hållas under närmast följande dagar.

Stockholm den 16 april 1890.

Julius Roman.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena sättas främst de, hvilka denna dag bordlagts första gången, och närmast derefter statsutskottets utlåtande n:o 6.

Som föredragningslistan för dagen blifvit genomgången, medgaf kammaren, på hemställan af herr grefven och talmannen, att de till sammanträdets fortsättande utfärdade anslagen finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 2,7 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.